

ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 82.091:82.1:[821.162.4Сладкович+821.161.2Шевченко]
DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-4/05>

Боронь О. В.

Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка Національної академії наук України

ГРОМАДЯНСЬКІ ТА ПАТРІОТИЧНІ МОТИВИ У ПОЕЗІЇ АНДРЕЯ СЛАДКОВИЧА І ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В ТИПОЛОГІЧНОМУ ПОРІВНЯННІ (ДО 200-ЛІТТЯ СЛОВАЦЬКОГО ПОЕТА)

Завдяки використанню порівняльно-типологічного підходу виявлено спільні й відмінні риси в поезії Андрея Сладковича і Тараса Шевченка. З усього тематичного розмаїття для дослідження вибрано саме громадянські й патріотичні мотиви з огляду на їх співзвучність в обох поетів.

У трактуванні цих мотивів, характерних для більшості європейських романтиків першої половини XIX ст., у творчості названих поетів спостерігається чимало спільних рис, зумовлених схожими історичними умовами, в яких опинилися словацький та український народи. І Сладкович, і Шевченко звертаються до універсальної для поетів-романтиків теми любові до поневоленої батьківщини, реалізуючи цей мотив схожими образними засобами. Словацький поет обстоює ідеал невіддільності інтимних почуттів від любові до батьківщини, натомість український виразно їх розмежує, переважно уникаючи риторичної прямолінійності.

В опрацьованні теми любові до батьківщини в обох поетів виявляється структурна подібність: вони вдаються до моделювання поетичних образів річок Грон і Дніпро, що набули у їхній творчості символічного значення, втілюючи, серед іншого, славетне минуле обох народів, глибинну національну сутність.

Обидва поети гостро картують співвітчизників за нехтування рідною мовою, палко виступають на її захист, але кожен удається при цьому до індивідуальних поетичних прийомів. Для обох забуття рідної мови веде до подальшої денаціоналізації і звиродніння.

Споріднює поетів й опис мертвого сну, бездіяльності, що виступають прямою протилежністю спротиву, збройній боротьбі з ворогами, звідси – емоційні заклики до активного опору колонізаторам.

Названі особливості в осмисленні болючих для двох народів проблем національного буття частково впливають зі спільного романтичного світовідчуття обох поетів. Водночас, попри помітну схожість в інтерпретації тієї самої тематики, Сладкович і Шевченко зберігають виразну творчу індивідуальність, яка суттєво обмежує подальші пошуки зближень у їхньому поетичному доробку.

Ключові слова: громадянські та патріотичні мотиви, типологічні перегуки, структурні подібності, символічні образи, універсальні теми.

Постановка проблеми. Нині немає відомостей про ознайомленість із творчістю одне одного Андрея Сладковича і Тараса Шевченка: на перешкоді цьому були мовний бар'єр, загалом брак комунікації між слов'янськими поетами у середині XIX ст., ускладненість подолання кордонів Російської імперії для іноземної друкованої продукції, зокрема й художньої, за чим пильнувала цензура, тощо, хоча, як відомо, кілька Шевченкових видань завдяки Осипу Бодянському потрапили до чехів [1, с. 45–46]. Тож не випадає шукати контактних зв'язків, натомість продуктивним

видається порівняльно-типологічний підхід, що дає змогу виявити спільні й відмінні риси в поезії обох митців. Із-поміж можливих образних, жанрових, стильових збігів і відмінностей у цьому разі доведеться обмежитися тільки суто тематичними перегуками і розбіжностями. З усього тематичного розмаїття для дослідження вибрано саме громадянські й патріотичні мотиви з огляду на їх співзвучність у творчості обох поетів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Шевченкова творчість стала відомою у Словаччині тільки на початку 1860-х років [1, с. 238–239],

коли Сладкович переважно вже відійшов від активної літературної діяльності (помер 1872 р.). В Україні творчість словацького поета знають завдяки статтям і перекладам Івана Мацинського [1; 3]. Натомість типологічне порівняння поезії Сладковича і Шевченка не здійснювалося.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення спільних рис у художньому осмисленні громадянських і патріотичних мотивів у доробку обох поетів, але водночас і своєрідності в опрацюванні схожої тематики.

Виклад основного матеріалу. Універсальна для більшості поетів-романтиків тема відданості вітчизні, глибокої синівської любові до неї знайшла свій вияв і в доробку Сладковича та Шевченка. У вірші словацького поета чеською мовою «Рішучість» (*Odhodlanost*, 1841–1842) кохання юнака до дівчини нерозривно пов'язується з любов'ю до батьківщини, уболінням за її долю: *V lásce k vlasti jest má láska k tobě, / hyneli ta, jest i tato v hrobě* [6] («Почуттям вітчизни я кохаю, / якщо гине – друге теж втрачаю» [3, с. 51]). В інтерпретації поета ці почуття становлять цілість, у якій неможливо розмежувати особисте і громадянське. Обидва персонажі готові жертвувати своїм життям заради порятунку Словаччини, що потерпає від поневолення і несправедливості. Натомість Шевченко у багатьох віршах відтворює любов до рідної землі через свідомість ліричного персонажа, уникаючи поєднання з почуттями до дівчини. Пророчі голоси на скелі Криваня у вірші «Юнак» (*Mládenec*, 1845) заповідають хлопцеві про вітчизну завжди думати з почуттям любові, звідтоді в ньому живе сила батьківщини: *Ak myslíš, myslí na stav otčiny / a spoj myšlienku s citom ľúbosti, / vymyslí spásu, zleť do dediny – / a daj úmyslu tvár skutočnosti* [5, с. 201] («Думаючи, ти про батьківщину / думай завше з почуттям любові: / йди в село, спасай село ти, сину / замисли ділами виняткові!» [3, с. 85]).

Український поет іноді пристрасно благає любити батьківщину, як у вірші «Чи ми ще зійдемося знову?», адресованому учасникам Кирило-Мефодіївського братства, а ширше – всім співвітчизникам: «Свою Україну любіть, / Любіть її ... Во время люте, / В остатню тяжкую минуту / За неї Господа моліть» (рр. 10–13)¹.

Утіленням славного історичного минулого для Шевченка постає Чигирин, згодом у колоніальних умовах занепалий і забутий: «Чигрине, Чигрине, / Все на світі гине, / І святая твоя слава, / Як пилина,

лине / За вітрами холодними» («Чигрине, Чигрине...», 1844, рр. 1–5). Та попри приголомшливо жалогідний стан сучасного поетові міста й України загалом, вірш пронизує профетичний мотив майбутнього відродження:

Може, зійдуть, і виростуть
Ножи обоюдні,
Розпанахають погане,
Гниле серце, трудне...
І вицідять сукровату,
І наллють живої
Козацької тії крові,
Чистої, святої!!! (рр. 63–70).

Поет не має сумніву, що «встане / Правда на сім світі». Для Сладковича історію і міць Словаччини уособлює Банська Штявниця (Щавниця), до якої він звертається у вірші «Щавниця» (*Štiavnica*, 1846):

Štiavnica! zámkov sivých dolina,
nezamkni sa v ich zvaliny!
Zo zámkov každá znie ti hodina,
každá volá tvoje činy!
Zámky sú punkty silnej obrany,
pamiatka ich slávny ohlas:
hradby si vystav na všetky strany,
buď slávnejšou ako bolas'! [5, с. 206–207].
Щавнице! долино замків сивих,
не ховайся у руїни:
з замків тих до дій твоїх щасливих
лине часу такт незмінний!
замок – діб славетних забороло,
давня пам'ятка могутня:
мури й ти собі будуй навколо,
будеш також² незабутня! [3, с. 86].

Словацький поет не так апелює до історичного минулого, як радше прозирає в майбутнє: закликає місто виховувати юнаків, будити могили, «оброблять духовне поле» («*obrábat' strán tých duchovné pole*»), тобто стати реальним торговельним, освітнім і культурним центром країни, ба більше – Славії.

Невіддільним складником батьківщини для Сладковича є річка Грон, до якої він звертається в однойменному вірші (*Hron*, 1845): *Rád sa ja dívam v tvoje brilianty, / rieka moja, milý môj Hron!* [5, с. 208] («Вдивляюсь радо я в твої брильянти, / кохано річко, любий Грон!» [3, с. 89]), її хвилі для поета – «віків живі картини» [3, с. 89] (*obrazy vekov*). Річка символізує весь словацький народ, про що виразно сказано в ранній poemі Сладковича «Марина» (*Marína*, 1844–1845): *Je Hron môj obraz môjho národa, / ale obraz ten predsa len voda, /*

¹ Тут і далі для цитат із поезії Шевченка вказано тільки номери рядків за виданням [4].

² У перекладі Мацинського – «также».

a duch je slovenský národ! [5, с. 170] («Грон – символ мій мого народу: / не означає він лиш воду, / а весь словацький наш народ!» [3, с. 195]). Аналогом Грону в Шевченковій поезії постає Дніпро – один із найчастіших топонімів у автора «Кобзаря» (87 згадок), складний словообраз, що з'являється як у конкретно-пейзажних контекстах, так і в символічному значенні. Часто він асоціюється з Україною, особливо у період поетового заслання, з її славним минулим, саме тому «кращого немає / Нічого в Бога, як Дніпро / Та наша славная країна...» («І виріс я на чужині...», 1848, рр. 4–6). Яскраву картину нічної бурі на Дніпрі поет подав у баладі «Причинна»: «Реве та стогне Дніпр широкий, / Сердитий вітер завива, / Додолу верби гне високі, / Горами хвилю підійма» (рр. 1–4). Вступна частина цієї поезії на мелодію, ймовірно, Данила Крижанівського, з кінця XIX ст. стала народною піснею, а завдяки патетично-громадянському звучанню здобула славу народного гімну України.

У вірші «Злагода» (Svornost', 1857) Сладкович протиставляє удавану злагоду, мертвотний спокій неволі, яким оповито людність країни, справжньому взаєморозумінню. У першій строфі не випадково чотири рази ужито слово «мертвий» та похідні від нього:

Ticho je u nás; hej, mŕtvo ticho;
 Že mŕtvo? ba žijú telá!
 Ale hýbavost', duša života,
 nevieme, kde sa podela:
 Svorno je u nás, ako keď mŕtvi
 ku mŕtvym svojim poľahnú,
 čo jedni k druhým dakedy sotvy
 v bratskom sa bozku už nahnú [5, с. 359].
 Тихо в нас; кругом так мертво й тихо.
 Мертво? Тіло щось ще зберігає,
 та рухомості життя і серця
 навкруги і зовсім вже немає:
 злагода така, немов лягли до мертвих
 мертві люди, що уже нездатні
 зовсім рухатися наостанок
 в передсмертнім поцілунку братнім [3, с. 91].

Проте завершується поезія словами: Zaviatym slávy dávnej prielohom svornost' prebrodí záveje! [5, с. 360] («Слава наша хоч і в темі глибокій, / злагода здолає всі завії!» [3, с. 92]). Формально інакше, проте, по суті, про те саме пише Шевченко у вірші «Минають дні, минають ночі...» (1845 р.), в якому ліричний герой із небувалою силою закликає долю не дати заснути в неволі:

Не дай спати ходячому,
 Серцем замирати
 І гнилою колодою

По світу валятись.
 А дай жити, серцем жити
 І людей любити,
 А коли ні... то проклинать
 І світ запалити!
 Страшно впасти у кайдани,
 Умирать в неволі,
 А ще гірше – спати, спати
 І спати на волі,
 І заснути навек-віки,
 І сліду не кинуть
 Ніякого, однаково,
 Чи жив, чи загинув! (рр. 13–28).

Такий сон у неволі для ліричного героя означає смерть, яку має на увазі і словацький поет.

У низці творів Сладкович виступає на захист рідної мови, проти наклепів проти неї, зокрема особливо яскраво у вірші «Відголоски» (Ohlasy, 1846), у якому ліричний герой боронить словацьку мову, гнівно тавруючи тих земляків, хто насміхається з неї:

Rúhači, ktorí hlas svojich otcov
 do chlievov zamykať chcete!
 Viete vy, akú hanbu vy z tých slov
 na vlastnú hlavu sypete? –
 Či v chlievoch ste sa vy narodili?
 Či kočíšia vás vrvaviet' učili?
 Či ste vy sprostí bačovnia?
 Či milé vaše vrvavia ohavu?
 Či deti vaše oslovia kravu,
 keď mať slovensky oslovia? [5, с. 318].
 Голос батьківський замкнувши в стайні,
 ви вкриваєтесь ганьбою,
 сміхачі й наклепники недалені,
 ще й розслаблені хвальбою!
 Чи ви не народились десь в хліві?
 Хто ви? Може, візники злостиві?
 Вівчарі найгірші, може?
 Чи хтось вас до бруду підмовляє?
 Або неньки дитинча не має
 й слово матері негоже? [3, с. 101].

Перевертенство картає і Шевченко в сатиричній поемі «Сон (Комедія)» (1844 р.), уїдливо зображаючи «землячків» у Петербурзі, що відцуралися рідної мови на користь панівної в імперії російської:

А меж ними і землячки
 Де-де проглядають.
 По-московській так і ріжуть,
 Сміються та лають
 Батьків своїх, що змалечку
 Цвенькать не навчили
 По-німецькій – а то тепер

І кисни в чорнилах!
 П'явки! п'явки! Може, батько
 Остатню корову
 Жидам продав, поки вивчив
 Московської мови.
 Україно! Україно!
 Оце твої діти,
 Твої квіти молодії,
 Чорнилом політі.
 Московською блекотою
 В німецьких теплицях
 Заглушені!.. Плач, Україно!
 Бездітна вдовице! (рр. 510–529).

На відміну від Сладковича автор «Кобзаря» не вдається до риторичних запитань, а констатує денационалізацію української молоді в імперській столиці, не уникаючи розпачливих ламентаций. До цієї ж теми поет повертається наступного року в посланні «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнєє посланіє», викриваючи удаване слов'янофільство, за яким приховується нехтування рідною мовою і культурою:

І Коллара читаєте
 З усієї сили,
 І Шафарика, і Ганка,
 І в слав'янофілі
 Так і претесь... І всі мови
 Слав'янського люду –
 Всі знаєте. А своєї
 Дас[т]ьбі... (рр. 113–120).

Як свого роду маніфест на захист права словацького народу на власну історію, культуру, зрештою осібно місце у колі інших народів, прочитується закличний вірш Сладковича «Не ганьте мій народ» (Nehaňte ľud mój, 1845):

Nehaňte ľud muoj! že uctý ňema,
 že ľud mój je potupený. –
 Slávnejšie ešte svet tupí plemä,
 nuž kto je tam zhanobený? –
 Ach, zlé su časy! na všetky strany
 svet žertvuje bohom zlatým! –
 Ale, nechaj mi národ bez hany!
 národ patrí k veciam svätým! [5, с. 312–313]

Не ганьте мій народ, що він живе
 і пригнічено, й без волі:
 світ славніших ще гнітить і рве,
 та ганьби нема в недолі:
 світ нуртує, честь до глухоти
 злотим божествам віддавши,
 та народ облиште раз і назавжди,
 бо народ – святиня завше! [3, с. 105]

Аналогічні заклики, хоча й не такі прямолінійні, містить Шевченкове послання «І мертвим, і живим...», в якому серед інших ідей обстоюється думка про братерство людей, поет апелює до вищих освічених верств, прагнучи, щоб вони в упосліджених кріпаках побачили своїх братів. Так само, як і для Сладковича, для Шевченка найвища цінність – його народ.

Український поет іноді не тільки передбачав, а й спонукав до збройної боротьби за свободу уярмленого народу, як-от у вірші «Я не нездужаю, нівроку...» (1858 р.), ліричний герой якої закликає:

Не жди сподіваної волі –
 Вона заснула: цар Микола
 Її приспав. А щоб збудить
 Хиренну волю, треба миром,
 Громадою обух сталить,
 Та добре вигострить сокиру,
 Та й заходиться вже будить (рр. 8–14).

Здебільшого прямі заклики до фізичного насильства заради батьківщини в тому чи тому контексті Шевченко вкладав в уста своїх персонажів. Скажімо, у поемі «Гамалія» (1842 р.) головний герой, атакуючи турків, у неволі в яких перебувають козаки, виголошує: «Ріжте! бийте!» (р. 90). Такі ж слова лунають від його побратимів: «“Ріж і бий! / Мордуй невіру-бусурмана!” – Кричать за муром» (рр. 85–87). Аналогічне спрямування має закличний патріотичний вірш Сладковича «Подолать – чи полягти!» (Zbit' – lebo mriet!, 1866):

Sedlaj, rušaj, tu hodina!
 Volá, volá v boj otčina!
 Tavon! tavon! v krvi polia,
 v blesky, hromy vlast' nás volá!
 Hoj, otčina!
 Otčina!
 Zbit' – lebo mriet! [7].
 Гай, сідлай коня в хвилину –
 і вперед за батьківщину!
 В громовиння войовниче
 батьківщина всіх нас кличе!
 Гей, вітчизна!
 Батьківщина!

Подолать – чи полягти! [3, с. 117].

Словацький поет із публіцистичною прямоотою спонукає боротися за визволення батьківщини або померти заради неї.

У поемі Сладковича «Марина» громадянські мотиви тісно переплелися з ліричною темою кохання. Як і в уже згаданому вірші «Рішучість», любов до батьківщини і палке кохання до дівчини становлять нерозривну цілість, поет не

мислить одне без одного. Синівські чуття ліричного героя до Словаччини не викликають жодного сумніву, тому, прагнучи показати силу своєї прихильності до Марини, він порівнює кохання до неї із любов'ю до батьківщини [3, с. 149–150].

Slovensko mladé, rodisko moje
aj mohyla mojich kostí!
V tebe mám pekných obrazov dvoje
a dvoje veľkých ľúbostí! –
Ako je krásna tá moja deva,
aká k nej ľúbosť vo mne horieva:
tak ty a k tebe, otcina!
Ako tys' pekná, krajina moja,
ako mladistvosť milá mi tvoja:
tak pekná, milá Marína!
Chcel bych vás objat', kraje rodiny!
náručie úzke, šíry cit:
Jak mi je sladko v ňadrách Maríny
objatie vaše pocítiť!
Jak mi je blaho nič, nič nežiadat',
z objemu v objem naveky padat',
troch nebies slasti prijímat'!
Vlast' drahú ľúbit' v peknej Maríne,
Marínu drahú v peknej otcíne,
a obe v jednom objímat'! [5, с. 114–115].
Словаччино, мій рідний краю,
де похоронять прах мій теж!
В тобі два образи я знаю,
що їх любов не знає меж!
Ти диво-див, моя кохана,
любов до тебе нездоланна,
як в тім краю моя хода!
Та неповторна Батьківщина
чудова также, як Марина
хороша, мужня, молода!
Краї кохані батьківщини,
я міцно прагну вас обнять!
Як любо поблизу Марини
обійми ваші відчувать!
Нема чого в житті просити;
закохана обома жити –
це трьох небес блага приймать!
Любить вітчизну у Марині,
Марину – в любій батьківщині,
Обидві в єдності кохать! [3, с. 149–159].

Сладковичу вдається уникнути шаблонної риторичності у вияві патріотичних почуттів, він сміливо, як для свого часу, урівнює батьківщину і кохану, обстоюючи думку, що справжній син своєї вітчизни має право на щасливе родинне життя, яке жодним чином не підважує його відданості громадянським ідеалам. До цієї думки Сладкович не раз повертається у поемі: «rdce mi

do brán prs tvojich bije, / lebo tam ono ľúbosťou žije, / tam hľadá otcínu drahú [5, с. 124] («вітчизна вся – в очах твоїх!» [3, с. 157]). Так само ці чуття зливаються в одне у головного героя поеми «Детвянин» (Detvan, 1845) Мартіна: Či vlast', či deva drahá / je svet jeden, pozlátistý [5, с. 229] («Він батьківщину, діви вії / і світ розкішний злив водно!» [3, с. 230]).

Такої єдності не спостерігаємо у Шевченка, якому властиве відмежування громадянських мотивів від інтимних почуттів, хоча болісна туга на засланні за Україною, образ якої витворюють картини рідної природи, подекуди неминуче асоціюється з коханою дівчиною:

серцем лину
В темний садочок на Україну.
Лину я, лину, думу гадаю,
І ніби серце одпочиває.
Чорніє поле, і гай, і гори,
На синє небо виходить зоря.
Ой зоре! зоре! – і сльози кануть.
Чи ти зійшла вже і на Україні?
Чи очі карі тебе шукають
На небі синім? Чи забувають?
Коли забули, бодай заснули,
Про мою доленьку щоб і не чули
(«N. N.» («Сонце заходить, гори чорніють...»),
1847, pp. 4–15).

У поемі «Марина», як і в низці віршів, Сладкович оспівує красу вітчизни, її природи, достойних людей:

Kde domov môj? Od Baby-Holi
k ostrihomským vrátam Hrona.
Znáš kraj ten milý, kde v kvetnom poli
rieka táto cestu koná:
Rodina moja, rodina švárna,
od Tatier našich k hradbám Komárna
po Váhu má svoju vládu;
a kňazná, pani brehov a vody
slovenskej tejto peknej prírody,
Drahomíra z Velehradu [5, с. 164].
Мій рідний край? Від кичер Баби
до Остригома, де вже Грон
у полі квіття, повнім зваби,
покинув буйних гір заслон.
Сім'ї моєї людність гарна
живе в Татр аж до Комарна,
де понад Ваг мій край зрина:
в нім Драгомира з Белеграду
вершить свою слов'янську владу,
вона цих обширів княжна! [3, с. 190].

Це органічне продовження того ж мотиву палкої любові до поневоленої батьківщини, втіленого,

скажімо, і в ранньому чеськомовному вірші «До Нітри» (K Nitře, 1841): *Oko vysíela v krásne svoje kraje; / cez lúky spevné a cez tiché háje / túžobne milé na Slovensko hľadí* [5, с. 205] («Вдивляється так на красу країни, / гаї зелені, чарівні долини, / Словаччину чудову оглядає» [3, с. 56]). Так само Шевченко часто подає зворушливі пейзажні замальовки української природи, як, приміром, картину світанку в поемі «Сон (Комедія)»:

Дивлюся, аж світає,
Край неба палає,
Соловейко в темнім гаї
Сонце зострічає.
Тихесенько вітер віє,
Степи, лани мріють,
Меж ярами над ставами
Верби зеленіють.
Сади рясні похилились,
Тополі по волі
Стоять собі, мов сторожа,
Розмовляють з полем.
І все-то те, вся країна
Повита красою,
Зеленіє, вмивається
Дрібною росою,
Споконвіку вмивається,
Сонце зострічає...
І нема тому почину,
І краю немає!
Ніхто його не додбає
І не розруйнує... (рр. 95–116)

Шевченко часто звряється у невимовній любові до України. Щоб передати силу свого почуття, він не цурається навіть позірною блюзнірства: «Я так її, я так люблю / Мою Україну убогу, / Що проклену святого Бога, / За неї душу погублю!» (рр. 57–60).

Єднає обох поетів і те, що Шевченко належав до Кирило-Мефодівського братства, за підозрою про участь у якому в 1847 р. його було заарештовано. Сладкович до тисячоліття прибуття до Великоморавського князівства Кирила і Мефодія

написав 1863 р. поему «Липа кирило-мефодіївська» (Lipa cyrilo-metodejska).

Висновки і пропозиції. Отже, у трактуванні громадянських та патріотичних мотивів, характерних для більшості європейських романтиків першої половини ХІХ ст., у творчості обох поетів спостерігається чимало спільних рис, зумовлених схожими історичними умовами, в яких опинилися словацький і український народи. І Сладкович, і Шевченко звертаються до універсальної для поетів-романтиків теми любові до поневоленої батьківщини, реалізуючи цей мотив схожими образними засобами. Словацький поет обстоює ідеал невіддільності інтимних почуттів від любові до батьківщини, натомість український виразно їх розмежує, переважно уникаючи риторичної прямолінійності.

В опрацюванні теми любові до батьківщини в обох поетів виявляється структурна подібність: вони вдаються до моделювання поетичних образів річок Грон і Дніпро, що набули у їхній творчості символічного значення, втілюючи серед іншого славетне минуле обох народів, глибинну національну сутність.

Обидва поети гостро картають співвітчизників за нехтування рідною мовою, палко виступають на її захист, але кожен удається при цьому до індивідуальних поетичних прийомів. Для обох забуття рідної мови веде до подальшої денационалізації і звиродніння.

Споріднює поетів і опис мертвотного сну, бездіяльності, що виступають прямою протилежністю спротиву, збройній боротьбі з ворогами, звідси – емоційні заклики до активного опору колонізаторам.

Названі особливості в осмисленні болючих для двох народів проблем національного буття частково впливають зі спільного романтичного світовідчуття обох поетів. Водночас, попри помітну схожість в інтерпретації тієї самої тематики, Сладкович і Шевченко зберігають виразну творчу індивідуальність, яка суттєво обмежує подальші пошуки зближень у їхньому поетичному доробку.

Список літератури:

1. Мацинський І. Нове поетичне слово новою словацькою літературною мовою (Про творчість Андрея Сладковича). *Сладкович А. Вибрані твори* ; пер. І. Мацинського. Братислава : Словацьке педагогічне вид-во ; Пряшів : Відділ української літератури, 1989. С. 5–46.
2. Мольнар М. Тарас Шевченко у чехів та словаків. Пряшів : Словацьке педагогічне видавництво ; Відділ української літератури, 1961. 288 с.
3. Сладкович А. Вибрані твори / пер. І. Мацинського. Братислава : Словацьке педагогічне вид-во ; Пряшів : Відділ української літератури, 1989. 320 с.
4. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів : у 12 т. Київ : Наукова думка, 2001. Т. 1: Поезія 1837–1847. 781 с.; Т. 2: Поезія 1847–1861. 782 с.

5. Sládkovič A. Dielo / výber zostavila, komentáre, vysvetlivky, kalendárium života a diela a doslov napísala I. Bilińska. Bratislava : Kalligram; Ústav slovenskej literatúry SAV, 2014. 765 s.

6. Zlatý fond denníka SME. Najväčšia slovenská elektronická. URL : https://zlatyfond.sme.sk/dielo/120/Sladkovic_Ceske-prvotiny/3#ixzz6AduqzxNc (дата звернення: 10.01.2020).

7. Zlatý fond denníka SME. Najväčšia slovenská elektronická. URL : https://zlatyfond.sme.sk/dielo/118/Sladkovic_Vlastenecke-basne-z-druhej-polovice-sestdesiatych-rokov/1#ixzz6AdsBCEaf (дата звернення: 10.01.2020).

Boron O. V. CIVIL AND PATRIOTIC MOTIFS IN THE POETRY OF ANDREJ SLÁDKOVIČ AND TARAS SHEVCHENKO IN TYPOLOGICAL COMPARISON (TO THE BICENTENARY OF THE BIRTH OF THE SLOVAK POET)

Application of the comparative typological approach revealed common and distinctive features in the poetry of Andrej Sládkovič and Taras Shevchenko. In the thematic diversity, the civic and patriotic motifs were chosen for the study, in view of their concordance in the works of both poets.

In interpreting these motifs, which were characteristic of most European romantics of the first half of the 19th century, there are observed many common features in the works of both poets, due to similar historical conditions of the Slovak and Ukrainian peoples found themselves. Both Sládkovič and Shevchenko turn to the universal for romantic poets theme of love for the enslaved homeland, realizing this motif with similar imagery. The Slovak poet defends the ideal of the inseparability of intimate feelings from love for his motherland; instead, the Ukrainian one clearly distinguishes them, mostly avoiding rhetorical straightforwardness.

In elaborating the theme of love for the homeland, both poets showed a structural similarity: they turned to modelling the poetic images of the Hron and the Dnipro rivers, which became symbolic in their work, embodying, among other things, the glorious past of both peoples, the deep national essence.

Both poets acutely blamed compatriots for neglecting their mother tongue, the passionately advocated it, but each exploited o individual poetic techniques. For both, forgetting the mother tongue leads to further denationalization and degeneration.

Among the aspects that are common for the poets, there are descriptions of a deathly dream, inaction, as a direct opposition to active resistance, an armed struggle against enemies; hence, their poetry contained emotional appeals to active resistance to the colonialists.

The mentioned peculiarities in understanding acute problems of Ukrainian and Slovak national existence are partly derived from the shared romantic worldview of both poets. At the same time, despite the noticeable similarity in the interpretation of the same subject, Sládkovič and Shevchenko retained a distinct creative individuality, which significantly limits the further search for convergence in their poetic work.

Key words: *civil and patriotic motifs, typological overlaps, structural similarities, symbolic images, universal themes.*